

Mindig lesznek, akik éigig érnek

Ha még egy destruktívnek nevezett magyar író, **Eörsi István** is azt mondja, hogy az értékek jelenkori kuszáltságában mégis csak vannak szilárd támpontok, olyan nevek, mint **Vörösmarty Mihály**, **Petőfi Sándor**, **Ady Endre**, **József Attila**, **Illyés Gyula**, **Németh László**, akkor tudunk kell, hogy a kultúrának olyan csarnokába léphetünk, amelyben minden név, minden életmű egy-egy erős, szép ívű tartóoszlop.

Am a példa nem több, nem kevesebb a példánál. **Petőfi**, **Arany**, **Ady** és **Németh László** életműve szempontjából majdnem mindegy, hogy mit mond, mit „nyilatkozik” róla **Eörsi István**, **Csengey Dénes**, **Mészöly Miklós** vagy **Csurka István**. Többen nem tudják, mint tudják ma már, kitől származik a mondat: „Ember küzdj, és bízva bízzál”, s kitől a másik: „Miért is kezdtem emberrel nagyot”, mégis a mondatok szeleme, ha tetszik filozófiája, műveltségi szinttől függetlenül működik. Olyan elemivé vált, mint a levegő, amelyről nem kérdezzük, honnan van.

Úgy gondolom, ez a kultúra, ez a „létközeg”, ez a szellemi oxigénbura, amely a környezetszennyezés ellenére sem kopik, nem vékonyodik, nem lyukad ki, mert mindig lesznek, akik az éigig érnek. És ők a fontosak. A többi kultúrpolitikai stratégia, amely természetesen nem elhanyagolható, már csak abból a szempontból sem, hogy a csillagjárók útját egyengetheti.

Néhány évtizeddel ezelőtt a tudományos és technikai forradalom volt a kultúra meghaladása miatti félelem varázsigeje, amelyről nagyon hamar bebizonyosodott, hogy egyfelől túlméretezte a félelmet, másfelől ő maga is alulmúlta a hozzá fűzött reményeket. Ember nélkül még mindig nehéz

tudományos és technikai forradalmat megvalósítani.

Most azonban a kérdés úgy vetődik fel, hogy gazdasági fellendülés vagy kultúra. Jól tudom, a „csillagjárók” ezzel sem törődnek, tehát történeti szempontból mindez elhanyagolható kérdés. Csakhogy minden kornak kötelessége hozzátenni valamit ahhoz a kulturális kincshez, amely — mint a történelem bizonyítja — a legmaradandóbb értéke az emberiségnek. Tegyük csak mérlegre az atombombát és a **Vörös és Feketét!**

Ezért hát, amikor azt mondjuk, hogy ünnepezzük a kultúra napját, egyszerűen nem tudom, miről is kellene beszélni. Arról a csodáról-e, amit az emberi szellem és lélek, alkotói fantázia létrehoz, vagy arról, amit ugyanakkor mindennek ellenében cselekszik? Hogy a történelem színpadáról eltűntek népek, de kultúrájuk fönmaradt? Hogy úgy látszik, nincs olyan fegyver, amely, amíg ember marad a Földön, a maga nyolcezer éves kultúráját elpusztíthatná?

Nem értem hát, miért nem tiszteljük jobban az emberi szellem alkotásait. Miért vált oly parlagian anyagivá ez a mi világunk? Hiszen éppen a szellem, az értelem kivételes teljesítményeinek vagyunk a tanúi! Úgy is, hogy „Uram, ennyi gyönyör sok volna mára” és úgy is, hogy „Köszönöm, Istennek! Ennyit kint nem reméltem” — ha lesz emberi élet, amelyben nem jelent semmit a szó: kultúra, **Oresztész** mondatai foszlányokként akkor is ott lebegnek majd a rakéták szántotta égbolton.

A kultúra napja van. Késő éjszaka. Csak egy gombot kéne megnyomni és eltűnne az emberi brutalitás.

KOVÁCS JÚLIA